

UKA 2013/17: Uunga siunnersuut: Meeqqanut inatsisip Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsit nr. 197, 16. juuni 1962-imeersoq naapertorlugu allannguutissap atuutilernissaanut aalajan-giiffigisassatut siunnersuut kiisalu inatsit nr. 154, 27. maaji 1964-imeersoq Kalaallit Nunaanni kingornussisarnermut tunngasoq pillugu Inatsisartunut aalajangiiffigisassatut siunnersuut.

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerreqarnerani saqqummiunneqartoq

Suliarinninnermini Inatsisinut Ataatsimiititaliap ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Kristian Jeremiassen, Siumut, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Sara Olsvig, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqtigiit

1. Aallarniut

Siunnersuut una ataatassarsiuussinermik sulianik aallartitsinissamut ammaaqinnissamulluunniit qinnuteqarsinnaanermut inatsisitigut ataataqanngitsunut periarfissiissaaq taamaalillutillu – inatsisitigut – ataataqalernissaminnut taakku periarfissaqalerlutik, immaqalu aamma taamak pingaaruteqartigisumik: paasissutissanik ataatamut maannamut ilisimasaqarfiginngisamut tunngassuteqartunik pissarsiniarsinnaalerlutik, taamaalillutillu attaveqatiginnilernissamut periarfissaqalerlutik.

Ataatavigisamut (affarmilluunniit qatanngutininut, soralussanut, illooqqanut) ilisarimanngisanut saaffigininneq alloriarnerusinnaavoq sapiissusermik annertuumik piunngitsoq. Ilaannit ajattugaaneq misigineqassaaq. Allallu apeqqutit qangaaniit akissutissarserusutatik akissutissarsissavaat. Ilaqassapput ilaqtutanut siornatigut ilisarimanngisanut atassuteqalertunik.

Ataasiakkaat atassuteqalernissaaq kissaatigippassuk, anguniarnissaanullu sapiissuseqarparpata nukissaqarlutillu, aammalu qanorluunniit kinguneqassagaluarpat, periarfissaq siornatigut piunngitsoq siunnersuummit pilersinneqassaaq.

Amerlasuut – immaqa amerlanerit – ataativimmit immaqalu inuunerup ilaani anaanamit najorneqaratik peroriartortut piffissap ilaani pineqartumik ilisimannilernissamik – imaluunniit arlaatigut pineqartuq pillugu paasissutissanik arlaatigut attuumassuteqarnermik misigititsinnaasumik pisariaqartitsinerimik sakkortuumik misigisinnaasarput.

Immaqa ataataq ilisimannigisaq pillugu paasissutissanik pissarsiniarsinnaanermut periarfissaq (toqqaannangitsoq) siunnersuummik pilersinneqartuq inatsisitigut ataataqanngitsunut amerlasuunut pingaaruteqarnerpaajuvoq – allaat inatsisitigut ataataqassutisip nassatarisaanik kingornussisinnaanermut kinguliaqusersinnaanermullu tunngassuteqartunit annertunerusumik pingaaruteqarsinnaalluni.

Taamaattorli. Amerlasuut oqaluttuaat pissutsimut allamut aamma (minnerunngitsumik) pingaaruteqartutut isumaqarfigineqarsinnaapput:

Aappariinnerup avataatigut inunngorsimaneq peqputigalugu meeraanermi inuluugineqartarnek, qinngasaarneqartarnek isiginerlunneqartarnerlu amerlasuunit oqaluttuarineqarpoq. Tamatuma qanoq ititigisumik tarnikkut eqquisimaneq taakku oqaluttuaasa takutippaat. Inatsisitigut ataataqarnissaat inatsisiliatigut isumannaarneqarsimagaluarpat allatut taakku inissisimassagaluarpat? Avatangiisiminnit pineqarnerat pitsaanerusimassagaluarpa? Tamanna ilimanarpallaanngilaq, naak immaqa siunnersuut inuttut akuersaarneqalernertut misinnassagaluartoq – taamaattoq meeraanermi nakkarsagaasarnert inatsisissatut siunnersuummik imaattumik piarneqarsinnaanngillat. Tamanna nassuerutigalugu innutaasunullu sullissisuuneq aallaavigalugu, nakkarsagaasarsimanernut ajuusaarutiginninnermik utoqqatsissutiginninnermillu inuiaqatigiit sinnerlugit oqariartuuteqarnissamik Inatsisinut Ataatsimiititaliaq kissaateqarpoq. Ullumikkut isiginnittaaseq malillugu paasissaanngilluinnartumik – qanoq taamanikkut inuiaqatigiit akornanni inuit ilaat namminneq pisuussuteqanngitsut nikassarsimagigut - ajuusaarnarlunilu pakatsinarpoq.

Meeqqat 50-ikkunni 60-ikkunni 70-ikkullu aallartinnerini aappariinnerup avataatigut inunngorsimasut namminneq misigisimasaminnik oqaluttuaasa immaqa ullumikkut immitsinnut (meeqqattalu) qanoq pissusilersornitsinnik nalilersuinissatsinnut tunngavissittariaqaraluarpaatigut. Maanna eqimattanut allanut arlaatigut inuiaqatigiit akornatsinni allaanerussuteqartunut tunngatillugu siulitta kukkussutaat uteqqippaguut? Inuit tamarmik assigiimmik ataqqinnittumik pineqarnissaannik, taamalu inuit ataasiakkaat inuttut pissusaat piginnaasaallu aallaavigalugit – qanorluunniit isikkoqaralarutta, qanorluunniit innarluuteqaralarutta, suminngaaneeraluarutta, kikkulluunniit ilaqutarigaluarutsigit tamatta inuttut naleqassutsitsinnik nalilersuinissamik, meerartagut ilinniartinniarlugit naammattumik iluiuseqarsimavuguut? Meeqqat amerlasuut aamma ullumikkut qinngasaagaanermik nikassagaanermillu atugaqarlutik peroriartortarput. Tamatuma tamatta isumaliutiginninnissamut tunngavissittariaqarpaatigut. Tamanna meeqqanut aappariinnerup avataatigut inunngorsimasunut maannakkullu misigissutsiminnik qulaajaallutik uagutsinnut oqaluttuarinnittunut pisussaaffigaarput. Tamannalu immitsinnut pisussaaffigaarput.

2. Tunuliaqutaq

Meeqqanut aappariinnerup avataatigut inunngortunut ataatassarsiuussisarneq pillugu malittarisassat Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit inatsimmi (Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsit nr. 197, 16. juuni 1962-imeersoq), Kalaallit Nunaata kitaani 1. Juni 1963 atuuttuulersumi kiisalu Kalaallit Nunaata avannaani tunumilu 1. Juli 1974 atuuttuulersumi nassaassaapput. Malittarisassat taamaallaat meeqqanut inatsisip atuuttuulernerata kingorna inunngortunut atuupput.

Meeqqamut aappariinnerup avataatigut inunngortumut ataataasinnaasoq inatsisip atuuttuulinnginnerani meeqqamut akilersuisussaataasarpog, taamaattorli eqqartuussinikkut meeqqamut ataataassutut pisussaaffilerlugu inatsisitigut aalajangersaavigineqarsinnaanani. Tamatuma inatsit 1938 tikillugu Danmarkimi atuuttuusoq assigaa. Meeraq aappariinnerup avataatigut inunngorsimasog taamaalilluni (meerarsianngunngikkuni) ataataaviusup kinguliaanik kinguliaqarsinnaatitaanngilaq kingornussisinnaatitaananilu. Tassa meeraq "inatsisitigut ataataqarsimanngilaq".

Meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsit 1938-imi atuutilersumik Danmarkimi allanngortinneqarpoq. Meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut aappariinnerullu iluani inunngortut akornanni assigiissumik pinninnissaq amerlasuutigut eqqunneqarpoq. Angutip meeqqap anaanaanit ataataasutut tikkuarneqartup ataataassutsi akuersaarpagu eqqartuussivikkulluunniit taamak aalajangiisoqarpat, taava meeraq aappariinnerup avataatigut inunngortoq pineqartoq ataataasup kinguliaanik kinguliaqarsinnaatitaalerlunilu kingornussisinnaatitaalerpoq. (Assersuutigalugu anaanaasup piffissami naartulerfiusumi angutinik arlalinnik ilaqarsimaneratigut) meeqqamut aappariinnerup avataatigut inunngortumut sorliup ataataanera eqqartuussivimmit nalornissutigineqarpat meeraq inatsisitigut ataataqalissanngilaq, taamalu anaanami kinguliaata saniatigut allamik kinguliaqarsinnaatitaananilu kingornussisinnaatitaanngilaq. Taamalu ataataassutsip qularnaateqanngitsumik aalajangiunneqarsinnaatinnagu, angut kinaluunniit meeqqamut aappariinnerup avataatigut inunngortumut ataataasutut eqqartuussivimmit pisussaaffilerneqarsinnaanngilaq. Tamatuma akerlianik angutit meeqqap anaanaanik naartulernerup nalaani atoqateqarsimasut meeqqamut akilersuisussaataasunngortillugit eqqartuussivimmit aalajangiivigineqarsinnaapput. Angutip ataataassutsimik aalajangiiffiunngitsumik akilersuisussaataatanermut eqqartuussuteqarsinnaaneranut periarfissaq taanna 1961-imi kingusinnerusukkut atuukkunnaarpoq.

1953-imi tunngaviusumik inatsisit allanngortinneqarnerini Kalaallit Nunaata danskit naalagaaffiannut ilanngutsinneqarneratigut inatsisit suulluunniit nutaat Folketingimit akuersissutigineqartut Kalaallit Nunaannut ingerlaannartumik atuuttunngortinneqartalerput, inatsimmi ersarissumik allatut allassimasoganngippat. Inatsisilli tamatuma siornatigut akuersissutigineqarsimasut taamaallaat Danmarkimut atuupput. Kalaallit Nunaata Inatsisitigut inissisimanerata Danmarkimi pissutsinut nalimmassarneqarnissaanik isumannaarinissaq kalaallinit danskinillu siunertarineqartoq danskit inatsisiliaanik maannamut atuutereersunik

qanoq annertutigisumik Kalaallit Nunaannut atuuttuulersitsinissaq, taamatullu inatsisit ataasiakkaat qanoq iliorluni nunatsinni pissutsinut naleqqussarnissaat, ukiualunnguit ingerlanerini isummerfigineqarnissaat pisussaliiffiuvoq. Pingaarnersiuinermi inuttut-, ilaqaqarnikkut- kingornussisinnaanermullu pisinnaatitaaffiit siulliunneqarnissaat aallaqqaammut isumaqatigiissutigineqarsimavoq. Taamaalillunilu meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut kingornussisinnaatitaaleratarsinnaanerannut apeqqut siulliit ilagalugit isumaliutigisassanngortinneqarpoq.

Taamaakkaluartoq meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut kingornussisinnaanerannik eqqussinissaq kalaallinit tamakkiisumik akerliuffigineqarpoq.

Kalaallit Nunaannit Danmarkimillu inatsisitigut naligiisitsinissamik kissaateqarneq eqqarsaatigalugu kingornussisinnaanermik taamaattumik eqqussinissaq isumaqatiginarsinnaagaluartoq Landsrådip Ataataarsiusissarnermut Ataatsimiititaliaanit, ilaatigut meeqqat inatsisitigut inissisimanerannut inatsisissamut missingiummik oqaasertalersuisussamit, kingornussisarnermik inatsisiliornissaq taamaattoq qularnartoqartinneqarsimavoq, oqaatigineqarlunili ”taamaattoqartillugu kingornussisussaataitaaneq kalaallinut pissusissamisuunngilluinnartutut misinnarsinnaasoq, taakkunanami kingornussisussaataitaaneq ’inooqatigiinnermut’ eqqarleriinnermut ilaqutariinnermullu Danmarkimi isiginnittaatsimut naleqqiullugu tunngatinneqarnerummat”. Meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut kingornussisinnaatitaanissaannut kalaallit tungaanniit akuersinissaq nangaanartoqartinneqartoq kisiannilu kingornussassaasinnaasut pillugit apeqqut kingornussisarnermut inatsisissamik suliaqarnermi ilanngunneqarsinnaanera isumaliutigineqarsinnaasoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Kalaallit Nunaanni kingornussisarnermut inatsisissatut missingiummik Landsrådet 1955-imi saqqummiussivigineqarput – aallaqqaammut meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut kingornussisussaataitaanerannut aalajangersagartaqanngitsumik. Taamaattorli ukioq taanna kingusinnerusukkut aappariinnerup avataatigut inunngortut ataataminnik taassumalu eqqarliinik kingornussisinnaalernerannik aalajangersaasumik allannguutissatut siunnersuummik Grønlandsministeria saqqummiussaqqarpoq. Allannguutissatut siunnersuut Landsrådimit, ilaatigut Landsrådip Ataataarsiusissarneq pillugu Ataatsimiititaliaata meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut kingornussisinnaatitaanerannik eqqussinnginnissamik inassuteqaataanut taamak akerliutigisumik sooq Grønlandsministeriap allannguutissatut siunnersuuteqarneranut tunngavilersuummik ujartuisumit iluarineqarsimannigilaq. Landsrådi isumaqarpoq, allannguut taama ilungersunartigimmat qinersisartut tamanna pillugu oqaloqatiginissaat pisariaqartoq, suliarineqarnissaalu 1956-imi pisussanngorlugi kinguartinneqarpoq.

Kinguartitsinerli nunatta Landsrådiani akerliuinnermik millisitsinngilaq. Taamaattorli meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut kingornussisinnaatitaalernissaannik illersuisoqarsimavoq. Taakku aappariinnerup avataatigut inunngorsimasuuneq meeqqat nammineq pisuussutiginnikkaat, taamaattumillu meeqqanit aappariinnerup iluani inunngorsimasunit ajornerusumik inissinneqartariaqanngitsut tunngavilersuutigalugu. Akerliusut – amerlanerussuteqartut – pigisat ataatamit kingornussat suleqatigiinnikkut naleqarnerulersinneqarnerini meeqqat aappariinnerup avataani inunngorsimasut

ilaatinneqarsimannginnerat patsisilersuutigaat: Kingornussassat pilersinneqarnerinut taakku peqataasimanngillat, taamaaliorsimanngikkaluarlutilli ataatap toquneratigut kingornussassanik amerlasuutigut killeqaqisumik nalilinnik ilaannik pissarsissappata tamanna kalaallit eqqarsartaasiannut akerliussaaq aammalu ilaqtutanut qimagaasunut ajornartorsiutinik annertuunik pilersitsissalluni. Qinersisartuminnik tamanna pillugu qanoq isumaqarnerannik aperisaminnik siunnersuummut tapersiisunik ataatsimilluunniit siumuisimanngillat.

Aammami Kalaallit Nunaanni Landsrådit 1957-imi siunnersuummut taasilermat siunnersuut itigartitsissutigineqarpoq, tassanilu meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut kingornussisinnaangornissaannut aalajangersakkamik allaanerusumik siunnersuusiortussamik ataatsimiititaliamik nutaamik pilersitsisoqarpoq.

Ukioq taanna augustimi ataatsimiititaliaq siunnersuummik saqqummiussivoq, tassalu meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut soorunami kingornussisinnaatitaassasut, taamaattorli eqqartuussiviup tamanna appaasumut kingornussisussanullu allanut naapertuuttuunngitsutut nalileruniuk taava eqqartuussiviup kingornussisinnaatitaaneq taanna atorunnaartissinnaassagaa. Siunnersuut tamanna Landsrådimut taperserineqarpoq. Taamatuttaaq Folketingimit, meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut kingornussisinnaanissaannik eqqussinissamik kalaallit tungaanniit isumaliornartoqartitsinermut paasinnittumit taperserineqarpoq, tamatumali peqatigisaanik kingornussisinnaatitaanerup taamaattup eqqunneqarnissaa pingaartinneqaraluarluni. Inatsisissatut siunnersuut maj 1958 akuersissutigineqarpoq.

Taamaattorli meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsimmik inatsisitigut ataatassarsiuussisarneq pillugu malittarisassanik ilalimmik akuersissuteqarnissaaq amigaataavoq. Taamanikkut Kalaallit Nunaanni meeqqamut aappariinnerup avataatigut inunngortumut ataataasinnaasoq meeqqamut akilersuisussanngortitaasinnaavoq, kisiannili eqqartuussinikkut meeqqamut ataataasutut inatsisitigut pisussaaffilerneqarsinnaanani. Kingornussisinnaatitaanermut inatsimmi meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut pillugit aalajangersakkat nutaat sunniuteqassappata tamanna allanngortinneqartariaqarsimavoq.

Meeqqamut aappariinnerup avataatigut inunngortumut ataataasutut eqqartuussinermi aalajangersaasoqarsinnaanissaanut periarfissiisoqartariaqartoq, taamaattorli angummut ataatsimut arlalinnuunniit akilersuisussaannngortitsisinnaanermik periarfissap taarsiullugu atorneqarsinnaanera attatiinnarneqassasoq Landsrådiip Ataataassarsiuussisarneq pillugu Ataatsimiititaliaanit 1953-imi kaammattuutigineqarpoq. Inatsisissatut siunnersuut 1956/-57-imi Landsrådimut saqqummiunneqarpoq. Siunnersuut Landsrådimi oqallinnermik annerusumik pilersitsinngilaq. Meeqqap aappariinnerup avataatigut inunngortup ataatami kinguliaanik atuisinnaanissaanut aalajangersagaq oqallisigineqarnerpaasimavoq. Tamanna inuup inuuneranut akulerunnerusoq taamaammallu ataataasup tamanna piunappagu aatsaat pisinnaassasoq Landsrådimi ilaasortat ilaannit isumaqarfigineqarsimavoq. Taamaattorli inatsisissatut siunnersuut Landsrådimut naggataatigut akuerineqarluni.

Piffissamili meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu danskit inatsisaannik iluarsartuussinerup nassatarisaanik kalaallit meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu

inatsisissaattut siunnersuummik suliaqarneq unikkallarpoq - sulimi siusinnerusukkut oqaatigineqartut ukiuni 1953-imi tunngaviummik inatsisinik allannguinerup kingunerani malittarisassat Danmarkimi atuuttuusut sapinngisaaq naapertorlugu aamma Kalaallit Nunaanni atuuttuunissaannik kalaallinit danskinillu kissaatigineqarsimammat. Meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu (danskiteq) inatsisissaattut siunnersuut nutaaq 1959-imi Landsrådimut saqqummiunneqarpoq, tassani nunatsinni pissutsinut immikkut ittunut tulluarsaataasunik allannguuteqartillugu Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaa akuersisutigineqarluni. Allannguutissalli taakku ataatsimut isigalugit ima annertutigisimapput Kalaallit Nunaannut inatsisissamut siunnersuummik immikkut ittumik suliaqarnissaaq pitsaanerpaasutut Grønlandsministeriamit isumaqarfigineqarluni. Taamaammat inatsisissatut siunnersuut nutaaq 1961-imi Landsrådimut saqqummiunneqarpoq.

Meeqqanut aappariinnerup avataatigut inunngortunut inatsisitigut ataataassuseqarsinnaanermut/ataataassusaatitaasinnaanermut periarfissaq siunnersuummik eqqunneqarpoq, tamanna meeqqamut ataataassutsip nassuerutigineratigut imaluunniit eqqartuussiviup aalajangiineratigut. Meeqqamulli aappariinnerup avataatigut inunngortumut kia ataataanera qularineqartillugu taamalu ataataassutsip eqqartuussivimmi aalajangersarneqarsinnaatinnagu angummik ataatsimik arlalinnilluunniit eqqartuussivikkut meeqqamut akilersuisussanngortitsisinnaaneq atuutsinnaarneqarpoq. Meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu danskiteq inatsisaanni nutaami ataataassutsip aalajangersarneqarsimatinnagu akilersuisussanngortitsisinnaanermut periarfissaq peerneqarsimagaluarpoq, isumaqartoqarsimavorli tamatuminnga eqqussinissamut Kalaallit Nunaanni suli piffissanngunngitsoq, tamanna ingammik aassiuinikkut ataataassutsimik qularnartuerullugu uppernarsaasinnaanerup nunatsinni Danmarkimisut periarfissaanngimmat. Periutsit tamakku uppernarsaasinnaanermik periarfissiisut ineriartortinneqarneri Danmarkimi ataataassutsimik aalajangersaanertaqanngitsumik akilersuisussaangortitsisinnaanerup atorunnaarsinneqarneranut aalajangiisuusimapput.

Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsisissatut siunnersuut 1962-imi Folketingimi akuersisutigineqarpoq ukiumilu malittuani Kalaallit Nunaata kitaani atuuttuulerluni. Taamaattorli Kalaallit Nunaata avannaani tunumilu aatsaat 1974-imi sunniuteqalerpoq. Nunatta kitaanut naleqqiullugit nunatta avannaata tunullu kingusinnerusukkut nunasiarineqarsimanerini (tunu aatsaat 1800-kkut naaneranni avannaalu 1900-kkut aallartinneranni) taamaalillutillu ileqqutoqqanik qangaaniillu naleqartitanik attassinerunerannik tamanna peqquteqarpoq.

Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsit suli atuuppoq – taamaalillunilu ataataassutsimik aalajangiinertaqanngitsumik akilersuisussaataasinnamut eqqartuussuteqartitsisinnaaneq suli periarfissaavoq. Inatsisartut aalajangiussaata tunngavigalugu ataataassutsimik aalajangiussinertaqanngitsumik akilersuisussanngortitsisinnaanermut aalajangersakkap atorunnaarsinnissaanik qinnuteqarlutik danskiteq naalakkersuisuinut Naalakkersuisut 1994-imi saaffiginnipput. Aassiuinikkut uppernarsaasinnaanermut periarfissat suli aporfiumerarlugit Justitsministeria akissuteqarpoq. Taamaakkaluartoq DNA aqqutigalugu misissuisarnerup ineriartortinneqarnera ilutigalugu ataataassutsimik aalajangiussinertaqanngitsumik akilersuisussanngortitsisarnerup Kalaallit

Nunaanni Eqqartuussisuunerup oqarnera malillugu piffissap ingerlanerani atorneqarunnaarsimavoq.

Ataataassutsimik aalajangersaanertaqanngitsumik¹ akilersuisitsisinnaanermik periarfissaqaannarnissamut Folketingimi ilaasortaasut kalaaliusut aappaata 2003-mi Inatsisunik atortitsinermut Ministerimut apeqquteqarpoq:

” Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsimmi nr. 197-imi, 16. juni 1962-imeersumi (meeqqat pillugit inatsit) § 6, imm. 2 pillugu ministeri qanoq isumannaariniaarpa, tamatumalu kingorna meeqqat ataataqannginnerannik aalajangiisinnaaneq pissusiviusutigut atorneqartariaqarani?”

Folketingimut ilaasortap apeqquteqaammimi ilaatigut oqaatigaa,

[...] naak tamanna immaqa meeqqat pillugit isumaqatigiissut malillugu meeraq marlunnik angajoqqaaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarneranut akerliugaluartoq, eqqartuussinikkut meeqqap ataataqanngitsutut inissinneqarsinnaaneranut suli inatsit periarfissiisoq. Naak ullutsinni aassiuinikkut (DNA-mik misissuinikkut) qularnartuerullugu ataataassutsimik aalajangersaasoqarsinnaagaluartoq najukkami eqqartuussisup meeqqap ataataqanngitsutut inissisimatilernissaanut inatsisitigut tungavissamik atorluaasinnaanera pinngitsoortinneqarsinnaanngimmat, periarfissap tamatuma peerneqarnissaata qulakkeerneqarnissaanut Ministeri iliuuseqartariaqarpoq.

Inatsisunik atortitsinermut Ministeri apeqquteqaammut ulloq 14. august 2003 ima akissuteqarpoq:

” Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsimmi § 6, imm. 2 malillugu ‘meeqqamut ataataasinnaasoqanngippat taanna imaluunniit taakku meeqqap pinngorfissaata nalaani anaanaasumik atoqateqarsimasut pissutsinik meeqqamut tamatumanna pinngorfiusinnaaneranik ajornarsisitsisunik saqqummersoqartinnagu akilersuisussaataasariaqarput’. Angummik meeqqamut ataataasutut eqqartuussisinnaannginnermi aatsaat § 6, imm. 2 atorneqarsinnaavoq. Meeqqamut ataataasoq naammattumik qularnaarlugu aalajangiunneqarsinnaatinnagu, meeqqap pilersorneqarnissaata isumannaarnissaa malittarisassap siunertarinikuuaa. Taamaalilluni § 6, imm. 2 atorneqannginnera meeqqap ataataqarneranik malitseqarneq ajorpoq.

Ullumikkut angutip aalajangersimasup meeqqamut ataataanera tamatigunajak aassiuinikkut (DNA-mik misissuinikkut) qularnaalluinnartumik aalajangerneqarsinnaammat § 6, imm. 2-mi malittarisassaq pisariaqanngitsutut isigisariaqarpoq.

§ 6, imm. 2 ukiuni kingulliunerusuni atorneqarsimaneranik ilisimasaqarani Kalaallit Nunaata Eqqartuussisuunera paasissutissiivoq.

Ilaqutariit pillugit inatsisiliornerit iluarsiiiffigineqarnissaasa pisariaqarneranik tikkuussisumik Inatsisunik atortitsinermut Ministeriaqarfiup ataani suleqatigiisitaq 2002-mi

¹ Apeqqut nr. 4183 Kuupik Kleistimit, Inuit Ataqaatigiinneersumit ulloq 6. august 2003 saqqummiunneqartoq

nalunaarusiorpoq. Meeqqat pillugit inatsisip nutaap Danmarkimi ulloq 1. Juli 2002 atuuttuulersinneqartup Kalaallit Nunaannut atuuttuulersinneqarnissaa suleqatigiisitamit siunnersuutigineqarpoq. Meeqqat pillugit inatsit nutaaq Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit inatsimmi § 6, imm. 2-mik aalajangersakkap assinganik aalajangersagartaqanngilaq.

Nunatsinni ilaqutariit inatsisitigut illersugaanerat pillugu suleqatigiisitap siunnersuutaanut naleqqusaanissamik Naalakkersuisut kissaataat tunngavigalugit aalajangiiffisgassatut siunnersuut 2003-mi upernaakkut Kalaallit Nunaanni Inatsisartunit akuersissutigineqarpoq. Inatsisinik atortitsinermut Ministeriaqarfik naleqqusaanissamut pilersaarummik suliaqarsimavoq. Meeqqat pillugit inatsisissap atuuttuulernissaanut peqqussutissamut missingiusiaq pilersaarut taanna malillugu Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut 2004-mi aasakkut saqqummiunneqassaaq.”

Nunatsinni ilaqutariit inatsisitigut illersugaanerat pillugu naleqqusaanissamut Inatsi sartut tunngaviummik tapersersuinissaat pillugu aalajangiiffisgassatut siunnersuut Inatsisinik atortitsinermut Ministeriaqarfimmit akissuteqaammi oqaatigineqartutut Inatsisartunit UPA 2003-mi akuersissutigineqarpoq. Suleqatigiisitap Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfimmit 1998-imi pilersinneqartup nalunaarusiaa kaammattuutunik imaqartoq aalajangiiffisgassatut siunnersuummut ilanngunneqarpoq, Inatsisinik atortitsinermut Ministerip danskit meeqqat pillugit inatsisaannik nutaamik Kalaallit Nunaannut atuuttuulersitsinissamik kaammattuutaa tassunga ilanngullugu.

Taamaattorli pilersaarut ilanngunneqartoq malillugu peqqussutikkut Kalaallit Nunaannut september 2004 aallarnerfigalugu atortuulersinneqarnissaa eqquutsinneqanngilaq. Taamanikkut Naalakkersuisunut Siulittaasuusup Ilaqutariit inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsimmik naleqqusaanissamut piffissamik atuneq pillugu pilersaarut nutartigaq december 2003-mi Inatsisinut Ataatsimiititaliamut nassiuppaa. Meeqqat pillugit inatsisip 1. Januar 2006 Kalaallit Nunaannut atuutsilersinneqarnissaa naatsorsuutigineqaraluarpoq – tamannali neriulluarpallaarnermik tunngaveqartoq aamma paasinarsivoq.

Ilaqutariit inatsisitigut illersugaanerat pillugu inatsimmik naleqqusaaneq Inatsisartut aalajangiinerat naapertorlugu atuutsilerneqanngitsoq pillugu Inatsisartunut ilaasortat 2006-imi, 2007-imi kiisalu 2008-mi Naalakkersuisunut apeqqutunik saqqummiussisarnermikkut malitseqartitsisarsimapput.²

Atuagaq ”Kampen for en far” november 2009 saqqummerpoq. Oqallinnerup atuakkamit pilersinneqartup malittuanik inatsisitigut ataataqanngitsut peqatigiiffiat (Kattuffik Ataata) pilersinneqarpoq.

Suleqatigiit peqatigiiffimmik aallarnisaasut oqaaseqartartuanit meeqqat aappariinnerup avataatigut 1963 sioqqullugu inunngortut inatsisitigut inissisimanerat pillugu Ligebehandlingsnævnumut (naligiimmik pinninnissamut nævnumut) naammagittaalliummik

² § 36 tunngavigalugu apeqquteqaat Demokratineersumit Esmar Bergstrømimit ulloq 21. august 2006 saqqummiunneqartoq, § 36 tunngavigalugu apeqquteqaat Demokratineersumit Lene Knüppelimit ulloq 27. juli 2007 saqqummiunneqartoq, kiisalu § 36 tunngavigalugu apeqquteqaat Esmar Bergstrømimit ulloq 28. maj 2008 saqqummiunneqartoq.

januar 2010-mi saqqummiussivoq. Ligebehandlingsnævni inatsisip Kalaallit Nunaannut atuuttuunnginneranut innersuussilluni Ligebehandlingsnævni april 2010-mi naammagittaalliut itigartippaa.

Suleqatigiit taakku februar 2010-mi Inatsisinut Ataatsimiititaliamut sassartitaqarput.³

Naalagaaffeqatigiit juni 2010-mi ataatsimiinneranni Danmarkimi Kalaallillu Nunaanni meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut inatsisitigut inissisimanerisa assigiinngissimanerinit tunuliaqutaasunik qulaajaanissap aallartinneqarnissaanik Naalakkersuisut danskillu Naalakkersuisuisa akornanni isumaqatigiittoqarpoq. Oqaluttuarisaanikkut nassuiaammut suleriesissatut missingiummik Statsministeri 1. november 2010 nassiussivoq. Suleriaasissaq ulloq 9. november 2011 Naalakkersuisunit akuerineqarpoq. 1914-imiit Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsisip 1963/1974-imi atuutilernerata tungaanut danskit inatsisaanni kalaallillu inatsisaanni meeqqat uersakkat inatsisitigut inissisimaneri nassuiaammit allaaserineqarlutillu sanilliunneqassasut suleriaasissami erserpoq. Piffissamilu Kalaallit Nunaanni inatsisitigut inissisimanerup attatiinnarneqarneranut allannguinernullu isumaliutit tunngaviusut kiisalu oqartussat danskit kalaallillu akornanni qanoq annertutigisumik tamatumunnga tunngasumik atassuteqaqatigiinnerit pisarsimaneri nassuiaatip tamatuma saniatigut oqaluttuarissavai. Nassuiaat ulloq 1. juni 2011 Statsministeriamut tunniunneqarpoq.

Folketingimut ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut danskit Naalakkersuisuisa nassuiaammut malitseqartitsinerat pillugu 2012-umi 2013-imilu danskit naalakkersuisuinut arlalinnik apeqquteqarput. Apeqquteqaatit ilaat Grønlandsudvalgikkoolugit saqqummiunneqarput, allallu § 20 tunngavigalugu apeqquteqaatit⁴.

Inatsisissatut siunnersuutip imarisai

Inatsisissatut siunnersuut pingaarnertut ukuninnga imaqarpoq:

- Inuit Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit inatsisip atortuulernera sioqqullugu Kalaallit Nunaanni aappariinnerup avataatigut inunngortut ataassarsiuussineq pillugu suliaq aallarteqqullugu qinnuteqarnissaminut periarfissaqalissapput. Qinnuteqaat aamma meeqqap anaanaanit tunniunneqarsinnaavoq. Meeraq anaanaasorluunniit toqusimappat qinnuteqaat kingornussassanik agguassartumit tunniunneqarsinnaavoq.

³ Inatsisitigut ataataqanngitsut pillugit ajornartorsiut, ilaatigut ulloq 28. februar 2010 inatsisitigut ataataqanngitsut pillugit innuttaasunik ataatsimiisitsinermi ataatsimiititaliap peqataaneratigut, ataatsimiititaliap ulloq 27. oktober 2010 Naalakkersuisut Siulittaasuanik apersuineratigut, kiisalu ataatsimiititaliap inatsisitigut ataataqanngitsut peqatigiiffianik ulloq 12. november 2010 ataatsimeeqateqarneratigut Inatsisinut Ataatsimiititaliamit malitseqartinneqarpoq. Inatsisinut Ataatsimiititaliap tamatuma saniatigut Folketingimut tikeraarmerminut atatillugu december 2010 ajornartorsiut pillugu Retsudvalgimik Grønlandsudvalgimillu eqqartuigateqarpoq. Ataatsimiititaliap allakkiatigut ulloq 14. april 2011 suliamut ataavartumik malinnaatinneqarnissani Naalakkersuisunut qinnutigaa

⁴ Sara Olsvigip Inuit Ataqaatigiinneersup kissaateqarneratigut Grønlandsudvalgimut Ilaatigut apeqqutit 6, 7 aamma 8 ulloq 31. januar 2012 saqqummiunneqartut takuneqarsinnaapput, kiisalu § 20 tunngavigalugu apeqquteqaatit 1847, 1848 aamma 1849 Sara Olsvigimit Inuit Ataqaatigiinneersumit ulloq 10. maj 2013 saqqummiunneqartut.

- Inuit Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit inatsisip atortuulernerata kingornatigut Kalaallit Nunaanni aappariinnerup avataatigut inunngortut angummilli ataatsimik angutinilluunniit arlalinnik meeqqamut akilersuutininik akilersuisussaatitsisoqarneranik aalajangiivigineqarsimasut suliamik suliarinneqqeqqusillutik qinnuteqarnissaminut periarfissaqalissapput, suliamik suliarinneqqinnissamut piumasaqaatit nalinginnaasut eqqortinneqarsimanngikkaluarpataluunniit. Qinnuteqaat aamma meeqqap anaanaanit tunniunneqarsinnaavoq. Meeraq anaanaasorluunniit toqusimappat qinnuteqaat kingornussassanik agguaassisartumit tunniunneqarsinnaavoq.
- Suliat taamaattut eqqartuussivimmit ataataasussaatitaanermik aalajangersaavigineqarpata ullumikkut eqqartuussivimmi ataataasussaatitaanermik aalajangersaavigineqartunut inatsisitigut atugassarititaasut assingininik sunniuteqassapput, tassani aamma kinguliaqummik atuisinnaatitaaneq kingornussisinnaatitaanerlu ilanngullugit. Taamaattorli meeraq ataaminut taassumalu ilaqaatani taamaallaat kingorsisinnaatitaavoq kingornussassat pillugit suliaq naammassineqarsimanngippat. Taamaalilluni piffissami ataataassarsiuussinerup aallartinneqarnerani imaluunniit ataataassarsiuussinerup naammassineqareersup qaqeqqinneqarnissaanik qinnuteqartoqarnerani meeraq toqusup pigisaanik agguaassassanik kingornussisinnaatitaanngilaq.
- Akilersuisussaatitaanerup eqqartuussutikkut atorunnaarsinneqarneratigut ataataassarsiuussinerup inerneqartinnissaanut periarfissaq. Tamatuma kingorna ataataassarsiuussineq taamaallaat pinngitsuutitsinermik ataataasussaatitaanermilluunniit aalajangiivigineqarnermik naammassineqarsinnaassaaq.
- Kalaallit Nunaanni kingornussisarnermut inatsimmi § 36 atorunnaarsinneqassaaq, taamaalillunilu pisuni meeraq pineqartoq tamakkiisumik kingornussisussanngortinneqarpata toqusup katissimallugu aapparisaata kingornussisussallu sinneri akueriuminaatsumik inissisimalersussatut eqqartuussivimmit nalilerneqartillugit meeqqap aappariinnerup avataatigut inunngorsimasup ataataasumit kingornussassatut pissarsiassaanic eqqartuussivik killilersuinissamut periarfissaqarunnaassaaq.

Tusarniaanermi akissuteqaatit

Siunnersuut oqartussanut suliffeqarfinnullu il.il. ukuusunut tusarniaassutigineqarpoq: Kalaallit Nunaanni Eqqartuussisuuneq, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik, Domstolstyrelsi, Kalaallit Nunaanni Naalagaaffiup Sinniisaa, Iniut Pisinnaatitaaffiunut Instituti kiisalu peqatigiiffik Ataata (inatsisitigut ataataqanngitsut peqatigiiffiat).

Social- og Integrationsministeria pisortaqarfinnit suliffeqarfinnit allanillu ukuusunit tusarniaanermi akissuteqaatinik tigusaqarpoq: Kalaallit Nunaanni eqqartuussivik, Domstolstyrelsi, Kalaallit Nunaanni Naalagaaffiup Sinniisaa, Inuit Pisinnaatitaaffi pillugit Instituti kiisalu peqatigiiffik Ataata (Inatsisitigut Ataataqanngitsut Peqatigiiffiat).

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaateqanngilaq.

Eqqartuussivinni eqqartuussisunik sulisunillu allanik piginnaaneqarluartunik sulisussarsiortarnerup sulisunillu attassiniarnerup ajornartorsiutaanerata ilaatigut kingunerisaanik Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni sulianik ingerlatsineq sivisusartoq Domstolsstyrelsimit maluginiarneqarpoq. Taamaammallu ataassarsiuussilluni suliat nutaat taakku inuiaqatigiit kalaallit naatsorsuutigisaattut pilertortigisumik suliarineqarsinnaanissaat Domstolstyrelsimit ilimagineqanngilaq.

Suliat inatsisitigut ataataqanngitsunut akilersuisussanngortitsisarnermut tunngassuteqartut tamarmik nassaarinissaat ajornartoq Kalaallit Nunaanni Naalagaaffiup Sinniisaanit paasissutissiissutigineqarpoq. Tamatumunnga pingaartumik pissutaavoq Kalaallit Nunaanni meeqqanut akilersuisussanngortitsilluni suliaqarnerni oqartussaasut akornanni oqartussaaffinnik agguataarinermi piumasqaataasup malinneqarnera tamatiguunngimmat. Tamatuma saniatigut suliat ilaat ajoqusersimapput suussusersineqarsinnaajunnaarsimallutilluunniit. Kiisalu allagaatit arlallit M/S Hans Hedtoft- ip 1959-imi umiunerani annaaneqarsimapput.

Siunnersuut “annerusumik inatsisiliatigut kukkunermut innuttaasunut ukiorpassuarni pitsaannigsumik sunnuteqarsimasumut ataatsimut isigalugu ilaartuutitut isigineeqartariaqartoq” Peqatigiiffik Ataatamit (Inatsisitigut Ataataqanngitsut Peqatigiiffiat) oqaatigineqarpoq. Taamaattorli ataataasup taassumalu kinguaavisa toqkkut qimagussimasut pigisaannik kingornussisussanut agguassineq pereersimatillugu inatsisitigut ataataqanngitsut kingornussisinnaatitaanissaannut siunnersuut periarfissiinngitsoq peqatigiiffimmit maluginiarneqarpoq. Inatsisitigut ataataqanngitsut siunnersuutip nassatarisaanik ataataqartut aalajangersaavigineqartut, ataataminnilli ataatamilluunniit kinguaavinit kingornussisinnatitaalersimannigitsut, kingornussassaraluit annaasat amerlaqataannik naalagaaffimmit taarsiiffigineqartariaqartut peqatigiiffik isumaqarpoq.

Meeqqat inatsisitigut ataataqanngitsut piffissami 1953-miit (Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat Danmarkimut taamaalillunilu Kalaallit Nunaannut atuuttuulerfiani) 1963/1974 tikillugu inunnorsimasut inatsisitigut inissisimanerat Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni ilaqutaqarsinnaatitaaneq pillugu aalajangersakkamut naapertuuttuusimannigitsoq Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institut naliliivoq (artikel 8).

Piffissamili tassani inatsisitigut ataataqanngitsut inatsisitigut inissisimanerat Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffiitut Isumaqatigiissutaanni assigiinngisitsisarneq pillugu aalajangersakkamut (artikel 14) akkerliussimannigitsoq Inuit Pisinnaatitaaffiitut Institutimit nalilerneqarpoq, tamanna naak meeqqat aappariinnerup avataatigut inunnorsimasut inatsisitigut meeqqatut aappariinnerup iluani inissisimannikkaluartut. Meeqqanik aappariinnerup avataatigut inunnortunik aappariinnerullu iluani inunnortunik assigiinngisitsisarnermut inerteqquteqarnerup nunat tamalaat akornanni aatsaat 70-ikkut qiteqqunnerisa missaanni akuerineqarneranik tamanna peqquteqarpoq.

Meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsit Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanni ilaquataqarsinnaatitaaneq pillugu aalajangersakkamut naapertuuttoq, Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsimmik atuuttumik, 1963/1974-imi atuuttuulerpoq. Taamaattorli malittarisassat nutaat meeqqanut inatsisip atuuttuulernerata kingorna inunngortunut taamaallaat sunniuteqarput. Tamannali nammineerluni inuit pisinnaatitaaffiinik unioqqutitsisutut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttimit nalilerneqanngilaq. Tassuunakkut siumut naatsorsorneqarsinnaassutsip mianersuunneqarnissaa kiisalu kingumoortumik atuuttuulersumik inatsisitigut inissisimanerup iluarsiivigineqarnissaa eqqarsaatigalugit kingornussat agguateqqinnissaat pillugu apeqquteqartoqarsinnaanera Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutip innersuutigaa. Tamatuma saniatigut Inuit pisinnaatitaaffiinut Europami eqqartuussivimmi (EMD) eqqartuussummut Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituti innersuussivoq.

Taamaakkaluartoq inuttut pisinnaatitaaffiit ima paasisariaqartut Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutip tikkuarpaa, tassa inuttut pisinnaatitaaffinnik unioqqutitsinernut nalaaneqarsimasunut, allatut iliorluni unioqqutitsivigineqarsimasutut inissisimajunnaartillugit, taarsiisuteqarnissaq Naalagaaffiup pisussaaffigilersinnaallugu. Aappariinnerup avataatigut inunngorsimasunut tunngatillugu inuit pisinnaatitaaffiinik unioqqutitsisimanernut Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffiinut Isumaqatigiissutaanni ilaquataqarsinnaatitaanermut aalajangersakkamut naapertuuttumik ersarissumik nassuerutiginnikkut unioqqutitsisimanernut matussusiinissaq Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituttimit naammattuussatut nalilerneqarpoq, taamaalillunilu inuit pisinnaatitaaffiinut tunngatillugu aningaasatigut matussusiinissaq Naalagaaffimmit pisussaaffigineqarani.

Tamanna tunngavigalugu Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffiinut isumaqatigiissutaat Danmarkimut 1953-imi atuuttunngortinneqarneraniit, aappariinnerup avataatigut inunngortut inuttut pisinnaatitaaffii unioqqutinneqarsimasut akuerineqassasoq Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutip kaammattuutigaa.

Europamiut Inuit pisinnaatitaaffiinut Eqqartuussiviani eqqartuussutit marluk, 1979-imi (eqqartuussut - Marckx) kiisalu 2009-mi (eqqartuussut - Brauer) Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutip naliliineranut pingaarnertut tunngavigineqarsimapput.

Tusarniaanermi akissuteqaatit isumaliutissiisummi uani ilanngussaq 1-itut ilanngunneqarput.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap isumaliutai inassuteqaataalu

Piffissami 1953-imiit (Europamiut Inuit pisinnaatitaaffiinut isumaqatigiissutaata Danmarkimut taamatullu Kalaallit Nunaannut atuuttuulernerani) 1963/1974-ip tungaanut (Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsisip atuuttup atuutiilerfianut) Europamiut Inuit pisinnaatitaaffiinut isumaqatigiissutaanni meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut ilaquataqarsinnaatitaanermut pisinnaatitaaffii unioqqutinneqarsimasutut Inuit Pisinnaatitaaffiinut instituti naliliisoq Inatsisinut Ataatsimiititaliap paasivaa (artikel 8).

Inuit pisinnaatitaaffiiniq unioqqutitsisimaneq tamanna siunnersuutip saqqummiunneqarneratigut pisortatigoortumik akuerineqarmat Inatsisinut ataatsimiititaliap tungaaniit tulluusimaarutigissallugu tunngavissaqarpoq.

Taamatutaaq pineqartut ataatagisamik inatsisitigut aalajangersaaviginissaanik periarfissinnerisigut unioqqutitsinerup siunnersuummik annertuumik iliuseqarfigineqarnera Inatsisinut Ataatsimiititaliap tungaaniit nuannaarutigineqarpoq.

Ugguunali pingaaruteqarluinnartukkut unioqqutitsinerup pisimassanngikkaluarnernut naleqqiullugu inatsisitigut ataataqanngitsut ajornerusumik inissipput. Toqusup pigisaanik agguaassinernut, ataatassarsiuussinerup aallartinneqarnerani aallartinneqarnissaanilluunniit qinnuteqaammik tunniussinermi, naammassineqareersimasunut atatillugu (maannamut) inatsisitigut ataataqanngitsoq kingornussisinnaalersinnaanngilaq.

Inuit pisinnaatitaaffiinit tunngatillugu danskit Naalagaaffiata meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut inatsisitigut inissisimanerannik kingumoortumik atuutilersumik allannguissamut pisussaaffilerneqarsinnaannginnera ilimagisariaqartoq Inatsisinut Ataatsimiititaliap maluginiarpaa. Inatsisitigut ataataqanngitsut aappariinnerup iluani inunngortutut inatsisitigut tamakkiisumik inissisimalernissaat naalakkersuinikkut isumaliutigineqartariaqassaaq, taamallu minnerunngitsumik aamma qanoq naammaginarutigineranik nalilersuisoqassalluni.

(Maannamut) inatsisitigut ataataqanngitsut ataaminnik aalajangersaateqarnissamut periarfissinnissaannik siunnersuutaasup toqusup pigisaanik agguaassinerit naammassereersut suliareqqilerneqarnerannik nassataqartariaqanngitsoq danskit naalakkersuisui isumaqartut inatsisip nassuiaatitaani oqaatigineqarpoq.

Taamaalillutillu ataaviit arlaqaqisut toqukkut qimagutereersimanissaasa kingornussassallu agguaanneqareersimanissaasa ilimagisariaqarnera danskit naalakkersuisuisa innersuutigaat. Toqusup pigisaanik agguaasseqqinnerup (maannamut) inatsisitigut ataataqanngitsoq kingornussat ilaannik pissaarsitissavaa, tamatumali peqatigisaanik kingornussassanik agguagarsereersimasut kingornussat ilaannik utertitsisariaqalissallutik.

Siumut ilimagisariaqakkanik mianersuussinissaq eqqarsaatigalugu kingornussanik agguaateriikkanik aallaavittut kingusinnerusukkut agguaasseqqittoqartassanngitsoq ataatsimiititaliap akuersaarpaa. Kingornussisut kingornussanik agguaassinermi eqqartuussiviup pigisanik aalajangersaaviusup aalajangiussaasa atuutiinnarnerat tatigalugu kingornussamik atornissaat namminneq akisussaaffigisinnaasariaqarpaat.

Tamannali aallaaviinnaavoq: Tassami suleriaatsit nalinginnaasut atuuttullu malillugit assersuutigalugu kingornussanik agguaassineq kukkusumik ingerlanneqarsimasoq paasinarsippat imaluunniit nalilinnik akiitsunilluunniit allanik saqqummertoqarpat toqusup pigisaanik agguaassineq naammassereersoq pisut ilaanni aallarteqqinneqarsinnaasarpooq.

Taamaalilluni aalajangersakkap meeqqamut aappariinnerup avataatigut inunngortumut ataataassutsip aalajangersarneqarsinnaaneranik aalajangersaasup malittuattut

kingornussisussanik allanik takkuttoqartillugu toqusup pigisaaanik agguassilluni suliamik naammasseriikkamik ammaaqqissinnaanermut periarfissiisumik - aalajangersakkamik assingusumik - ikkussinissaq tunngaviatigut akornutissaqarunangilaq. Akiitsut saqqummertut peqqutigalugit suliamik ammaaqqissinnaanermik periarfissiinermut naleqqiullugu kingornussisussanik allanik takkuttoqartillugu suliamik ammaaqqissinnaaneq naammaginartumik tunngavilersoorneqarsimanngitsoq tunngaviusumik isigalugu isumaqartoqarpoq.

Agguaqatigiisitsinermili inatsisitigut ataataqanngitsut amerlassusaat qaffasingaatsiartoq, taamatullu siusinnerusukkut ilaqutariit agguaqatigiisillugit amerlaarsuusartut nassuerutigineqartariaqarpoq. Inatsisitigut ataataqanngitsup ataatagisamik aalajangersaavigineqarnerani toqusup pigisaaanik agguassinernik naammassineqareersunik ammaaqqinnissaq – nunatsinni pissutsit aallaavigalugit – inuit amerlasoorujussuit sionratigut kingornussamik ilaannik utertitsisariaqarnissaannik nassataqarsinnaavoq.

Inunnik taakkuninnga inatsisitigullu (maannamut) ataataqanngitsunik mianersuussinissaq nalimmassartariaqarpoq.

Inatsisitigut ataataqanngitsoq inatsisitigut ataataminik aalajangersaavigineqartoq kingornussisinnaatitaanermut mattunneqartillugu, tamatumunnga Inatsisinut Ataatsimiititaliap paasinnittaasia malillugu arlaatigut taarsiivigineqartariaqarpoq. Inatsisitigut ataataqanngitsut inatsisitigut inissisimanerannik Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffiinit isumaqatigiissutaani ilaqutaqarsinnaatitaanermut aalajangersakkamut naapertuuttunngortillugu iliuseqarnissap tungaanut piffissaq sivisooq ingerlasimasoq taamaalilluni Inatsisinut Ataatsimiititaliap pingaartippaa. Piffissaq ingerlasoq namminerminik inatsisitigut ataataqanngitsut amerlasuut naak ataataminnik aalajangersaavigineqarsimagaluarlutik ataatavimminnit kingornussisinnaatitaalinngitsoornerannut pissutaaqataavoq: Kalaallit Nunaanni meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsisip atuutilinnginnerani meeqqanut aappariinnerup avataatigut inunngortunut ataataasut amerlasuut piffissap taassuma ingerlanerani toqoreersimanissaat ilimagisariaqarpoq. Tamatuma saniatigut aamma sionratigut Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffiinit isumaqatigiissutaannut naapertuuttunngortitsilluni unioqqutitsinernik iluarsiiarluni inatsisitigut inissisimanermik nutaamik meeqqat aappariinnerup avataatigut inunngortut ilaannik meeqqanut aappariinnerup iluani inunngortunut naleqqiullugu ajornerusumik inissisimalersitsisumik pilersitsinissaq ataatsimiititaliap isumaa naapertorlugu iluarinangilaq.

Taamatuttaaq inatsisitigut ataataqanngitsunut akilersuisussaataitaanermut suliat tammarsimanerannik sumiiffissineqarsinnaannginnerannilluunniit peqquteqartumik ataataminnik aalajangersaavigineqarsinnaanngitsunut, ataatsimiititaliap isumaa malillugu arlaatigut taarsiissuteqartoqartariaqarpoq.

Taamaammat ataatsimiititaliap isumaqatigiittup allannguutissatut siunnersuut imaattoq saqqummiuppaa:

”Aalajangiiffigisassatut siunnersuut imatut oqaasertalerneqassaaq:

Uunga siunnersuut: Meeqqat inatsisitigut inissisimanagerat pillugu Kalaallit Nunaanni inatsisip nr. 197, 16. juni 1962-imeersup aammalu Kalaallit Nunaanni kingornussisarnermut inatsisip nr. 154, 27. maj 1964-imeersup allannngortinneqarnissaat pillugu inatsisissatut siunnersuutip Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit akuerineqarnissaanik, tamatumali peqatigisaanik manna tikillugu inatsisitigut ataataqanngitsunut ataaminnik aalajangersaavigineqarsimasunut siunnersuutilli kingunerisaanik kingornussassanut mattunneqartunut, kiisalu inatsisitigut ataataqanngitsunut akilersuisussaataitanermut suliat tammarsimanagerisa sumiiffissineqarsinnaannginnerisaluunniit kingunerisaanik ataaminnik aalajangersaavigineqarnissaminnut periarfissaqanngitsunut, Naalagaaffiup taarsiissutitut ilusilerlugu tunniussisoqarnissaanut Namminersorlutik Oqartussat piumasaqaateqarnissaat pillugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.””

Taamak oqaaseqarluni Inatsisinut Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen,
Siulittaasoq
Siumut

Kristian Jeremiassen
Siumut

Sara Olsvig
Inuit Ataqtigiit

Doris Jakobsen
Siumut

Ane Hansen
Inuit Ataqtigiit